

Υβριδικό Ενεργειακό Ικαρίας: Αλήθειες και μύθοι

Το πολυδιαφημισμένο έργο τού υπό κατασκευή υδροηλεκτρικού εργοστασίου στην Ικαρία αποτελεί μια επένδυση που έχει ήδη προκαλέσει σημαντική περιβαλλοντική καταστροφή στην περιοχή της Προεσπέρας. Οι επιπτώσεις από τη μακρόχρονη λειτουργία του σταθμού επιφυλάσσουν ένα ιδιαίτερα ζοφερό μέλλον, τόσο για τις τοπικές κοινωνίες όσο και για το πλησίον σπάνιο και προστατευόμενο οικοσύστημα της περιοχής. Παράλληλα, πλήττει ανεπανόρθωτα την πολιτιστική μας κληρονομιά, καθώς έχει ξεκινήσει σημαντική προσβολή του φυσικού τοπίου στους παραδοσιακούς οικισμούς τής πάνω και κάτω Προεσπέρας, οι οποίοι θα πάνθουν να υπάρχουν με την εικόνα που τους γνωρίσαμε.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τη μέχρι τώρα πορεία και τους επιδιωκόμενους στόχους του έργου και τον υπέρ πάντων αγώνα που δίνει καθημερινά το ισχυρό περιβαλλοντικό λόμπι των Αθηνών σε συνεργασία πάντα με τραπεζικούς και κατασκευαστικούς ομίλους, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) και φυσικά την κεφαλαιοθηρική ΔΕΗ, αισθανόμαστε την ελάχιστη υποχρέωση να καταθέσουμε μια ολοκληρωμένη άποψη για το περιβαλλοντικό έγκλημα που εκτυλίσσεται στο νησί.

Καταρχάς το γεγονός ότι επιτρέψαμε την έναρξη των εργασιών, χωρίς καμία επίσημη αντίδραση ή έστω ενδοιασμό, μας προσβάλλει όλους ανεξαιρέτως. Ένας λαός που ανέκαθεν αποτελούσε εξαίρεση στην Ελλάδα για το προοδευτικό, μαχητικό και ανήσυχο πνεύμα του, καταντάει σήμερα να συνιστά τη θλιβερή εξαίρεση στον κανόνα που επικρατεί απ' άκρη σ' άκρη στη χώρα: ολόκληρες κοινωνίες, μικρές και μεγάλες, αντιτάσσονται με σθένος και πυγμή απέναντι στα επενδυτικά σχέδια των ταγών της πράσινης ανάπτυξης, οι οποίοι για να ικανοποιήσουν την ακόρεστη δίψα τους για κέρδος, εξασφαλίζουν καθημερινά άδειες εγκατάστασης «φαραωνικών» έργων ιδιωτικών ΑΠΕ (Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας) ανά το Αιγαίο και τη χώρα καταστρέφοντας παράλληλα σπάνια οικοσυστήματα και το φυσικό τοπίο.

Οι κάτοικοι της Ικαρίας και ειδικά του Δήμου Ραχών, υιοθετώντας μια... ξεχω-

ριστή γραμμή, υποδεχθήκαμε στο νησί το συγκεκριμένο έργο με ανοιχτές αγκάλες και τους επενδυτές του (ΔΕΗ Ανανεώσιμες Α.Ε.) εν πομπή και παρατάξει. Όλα αυτά δίχως προηγουμένως να κάνουμε το αυτονόητο, να μελετήσουμε δηλαδή σε βάθος τα ουσιαστικά οφέλη και τις πραγματικές συνέπειες από την κατασκευή του έργου.

Σε ό,τι αφορά το περιβαλλοντικό κομμάτι είναι δεδομένο ότι με τη συγκατάθεση μας καταστρέφεται καθημερινά –με τις διαρκείς εκχερσώσεις και την τσιμεντοποίηση– μια ειδυλλιακή περιοχή που περικλείει την Προεσπέρα. Απρόβλεπτες είναι επίσης οι επιπτώσεις για το οικοσύστημα στο φαράγγι της Χάλαρης, το οποίο λόγω του φυσικού του πλούτου ανήκει στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 και αποτελεί με βάση την εθνική νομοθεσία (ν.δ. 86/1969) Καταφύγιο Άγριας Ζωής.

Σημειώνεται ότι η σωλήνωση του υβριδικού με το φράγμα αναμένεται να καταστρέψει μεγάλες εκτάσεις πευκοδάσους με άμεσες συνέπειες στο φαράγγι της Χάλαρης. Η καθημερινή παράνομη απόθεση αδρανών υλικών από το εργοτάξιο του υβριδικού προς τα πλευρικά όρια της Χάλαρης ενέχει τεράστιους κινδύνους για το πλησίον οικοσύστημα του φαραγγιού και των σπάνιων ειδών που ζουν σε αυτό, καθώς οι βροχές θα ωθήσουν τα υλικά αυτά σταδιακά στο ποτάμι.

Δεδομένου επίσης ότι το έργο γίνεται σε περιοχή με μεγάλη κλίση και σε έδαφος που έχει υποστεί ήδη μεγάλο βαθμό διάβρωσης, οι επιπτώσεις από τα επιπλέον χωματουργικά έργα που απαιτούνται θα είναι ολέθριες για τη γεωργία, την κτηνοτροφία και τις ιδιοκτησίες, από το σημείο κατασκευής του έργου μέχρι και τη θάλασσα.

Παράλληλα, η αλλοίωση που υφίσταται το τοπίο στην περιοχή είναι τεράστια, προσβάλλει βάνουσα τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του τόπου και έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το πνεύμα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το Τοπίο, που κύρωσε η Ελλάδα μόλις την περασμένη άνοιξη.

Στο ενεργειακό κομμάτι θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι το συγκεκριμένο έργο εντάσσεται στη γενικότερη στρατηγική ενεργειακής υπερεκμετάλλευσης του Αιγαίου από ιδιωτικές επενδύσεις, και τη μετέπειτα μεταφορά ενέργειας στην ενεργοβόρο Αθήνα μέσω υποβρυχίων καλωδίων (προκαλώντας πολυάριθμες σημαντικές επιπτώσεις στα θαλάσσια είδη, τα ιχθυαποθέματα –επομένως και στην αλιεία– μέσω των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων που θα εκπέμπονται υποβρυχίως).

Η στρατηγική αυτή έχει στόχο οι ιδιωτικές επενδύσεις να επιτύχουν τη μεγαλύτερη απορρόφηση της ενέργειας από τις ιδιωτικές ΑΠΕ, άρα και μεγιστοποίηση του κέρδους τους, και σίγουρα δεν εστιάζεται στις ωφέλειες των κατοίκων της Ικαρίας. Εάν υπήρχε βούληση να καλυφθεί ενεργειακά το νησί με ΑΠΕ, θα μπορούσε να γίνει εγκατάσταση μικρών έργων ΑΠΕ, με πολύ μικρότερο κόστος, μεγαλύτερη και εγγυημένη απόδοση και άμεση απόσβεση. Ενώ εάν ο στόχος ήταν απλώς η εξισορρόπηση του δικτύου, θα μπορούσε να γίνει εφαρμογή της τρέχουσας τεχνολογίας (π.χ. συστήματος συμπίεσης αέρα), επίσης με εγγυημένα άμεσα αποτελέσματα, πολύ μι-

κρότερο κόστος και απαίτηση μονάχα μερικών δεκάδων τετραγωνικών μέτρων για την εγκατάστασή του.

Πέραν τούτου, η λειτουργία των δύο ακάλυπτων δεξαμενών θέτει σε τεράστιο κίνδυνο τα αποθέματα νερού στην περιοχή τους εαρινούς και θερινούς μήνες. Για να μπορέσει να λειτουργήσει το σύστημα οι δεξαμενές πρέπει να είναι διαρκώς γεμάτες με νερό. Ωστόσο, ως γνωστόν, εκατοντάδες κυβικά νερού εξατμίζονται την άνοιξη και το καλοκαίρι σε δεξαμενές τέτοιου τύπου. Τα αντίστοιχα παραδείγματα από λιμνοδεξαμενές του Αιγαίου είναι πάρα πολλά, και είναι απορίας άξιο με ποιο τρόπο αναμένεται να αναπληρωθεί η απαιτούμενη ποσότητα. Η χρησιμοποίηση για την εύρυθμη λειτουργία της μονάδας των ήδη ελλειμματικών αποθεμάτων που χρησιμοποιούνται για ύδρευση και άρδευση του Δήμου Ραχών θα δημιουργήσει σοβαρό πρόβλημα και στα αποθέματα νερού. Παράλληλα, η προβλεπόμενη μείωση των βροχοπτώσεων λόγω των κλιματικών αλλαγών αναμένεται σε βάθος χρόνου να γιγαντώσει το πρόβλημα.

Αναφορικά με το αναπτυξιακό κομμάτι του έργου, τονίζουμε πως η επένδυση είναι εξαιρετικά δυσανάλογη, αφού το κόστος κατασκευής, λειτουργίας και συντήρησης υπερβαίνει σε τεράστιο βαθμό τα προσδοκώμενα οφέλη.

Σε εκδήλωση που οργάνωσε τον Δεκέμβριο η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) για το έργο, παρουσία της ηγεσίας του ΥΠΕΚΑ, κατατέθηκε μελέτη του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου που έκανε λόγο για το υψηλότερο κόστος του έργου (η μελέτη αποκλείει το ενδεχόμενο απόσβεσης σε λιγότερο από 40 χρόνια) και την ανάγκη της επιπλέον επιδότησης του έργου, μέσω του ειδικού τέλους ΑΠΕ που συμπεριλαμβάνεται στους λογαριασμούς ρεύματος της ΔΕΗ. Αν και το ΥΠΕΚΑ είχε αποκλείσει τότε κάθε ενδεχόμενο αύξησης του τέλους, μόλις δύο μήνες αργότερα η ΡΑΕ γνωμοδότησε θετικά υπέρ της αύξησης του σχετικού τέλους στα 4,5 ευρώ/MW από 0,3 ευρώ/MW που είναι σήμερα. Σε αυτό το πλαίσιο αφερεγγυότητας που χαρακτηρίζει επενδυτές και υπουργείο, εμείς συμμετέχουμε σε αυτή την απάτη, υπογράφοντας την υποταγή μας στις επενδυτικές ορέξεις του ιδιωτικού κεφαλαίου και στην άγρια οικονομική αφαίμαξη που μας επιβάλλουν.

Ο ισχυρισμός δε που κάνει λόγο για αύξηση της τοπικής απασχόλησης μέσω του έργου μόνο αίολος μπορεί να χαρακτηριστεί. Οι Ικαριώτες που απασχολούνται μέχρι στιγμής στο κατασκευαστικό έργο μετρώνονται στα δάχτυλα, ενώ η αυτοματοποίηση της μονάδας (η ίδια μελέτη της ΔΕΗ Ανανεώσιμες Α.Ε. αναφέρει ότι η μονάδα θα είναι πλήρως αυτοματοποιημένη) –εάν και όταν λειτουργήσει– εύλογα δεν προϋποθέτει ανθρώπινο δυναμικό. Επίσης, το γεγονός ότι έργο θα αποτελέσει πόλο έλξης επιστημονικού τουρισμού συνιστά μάλλον φαιδρολόγημα παρά επιχείρημα. Αν περιμένουν ότι θα πιστέψουμε ότι μπορεί να αυξηθεί ο τουρισμός με τσιμέντα, μπάζα και σωλήνες, θυσιάζοντας μια ειδυλλιακή περιοχή-σημείο αναφοράς πολλές δεκάδες χρόνια για τους Ικαριώτες, τότε θα πρέπει να υποτιμούν όχι μόνο τη νοημοσύνη μας αλλά και την αντοχή μας ως κοινωνία.

Όλοι εμείς που γεννηθήκαμε και επιλέγουμε να ζούμε σε αυτόν τον ξεχωριστό τόπο οφείλουμε λοιπόν να εξηγήσουμε πώς καταφέραμε μέσα σε διάστημα λίγων μόλις δεκαετιών να στρεβλώσουμε τον ασύγκριτο φυσικό μας πλούτο, να προσβάλουμε την προοδευτική συλλογική σκέψη και να υποτάξουμε το ανήσυχο ικαριώτικο πνεύμα. Οφείλουμε επίσης να είμαστε έτοιμοι να λογοδοτήσουμε στις μελλοντικές γενιές, όταν αυτές συναντήσουν τσιμέντο, σωλήνες και μια Ικαρία γκρίζα και λεηλατημένη.

Σε κάθε περίπτωση η σύμπλευση απόψεων, ο κοινός χαιρετισμός στα εγκαίνια και η υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια του έργου μεταξύ κομματικών εκπροσώπων (από δεξιά μέχρι αριστερά), κληρικών, στρατιωτικών, βουλευτών, των golden boys της ΔΕΗ, τοπικής αυτοδιοίκησης κ.λπ. μας προκαλούν ισχυρά συναισθήματα: έκπληξη για το συνταίριασμα αυτού του συνονθυλεύματος στο νησί και απορία –που απευθύνουμε στο τοπικό ΚΚΕ– για το πότε τελικά εκποιούμε φυσικούς πόρους και πότε όχι.

Δυστυχώς φαίνεται πως το ικαριώτικο ανήσυχο, δύσπιστο και προοδευτικό πνεύμα φαίνεται να έχει μετοικήσει σε άλλους τόπους και να έχει παραδώσει σε πειθήνιες και άβουλες οντότητες τη διαχείριση των φυσικών πόρων και θησαυρών, της κουλτούρας και παράδοσης του νησιού.

Εμίλ Νόλντε, «Ο φίλος των ζώων», 1918.